

دار الفنون
الہیاء و کتابت مجموعہ

تاریخی ، اجتماعی ، دینی ، فلسفی

تشریح اول — ۱۹۲۸

نہزادہ باقی اوقف مطبعہ سی

۱۹۲۸

ابوعلى مسكويه « ابنه مسكويه » الحازنه

بوندن اول فاكولته من مجموعه سنده [1] علمى و فلسفى وادبى مسلكنى تدقيق ايتديكمز
 فيلسوف صوفى ابوحيان توحيدى نك عصر نده بولومان و حكمت عمليه ده الحق الك يوكسك
 بر موقع احراز ايدن الحازن ابو على مسكويه ويا ابن مسكويه ، عصر نده باش فيلسوف
 الشيخ الزينس ابن سينادن باشقه حكمت عمليه ده اقراتى كورمه مش [2] ، شرق عالم
 عرفانه فلسفه اخلاقيه نشر اتمك خصوصنده اخوان صفائى تعقيب ايله مش ايدى مشارايله اخلاجه
 بر فيلسوف اولديني كهى محاكمه لى بر مؤرخ ايدى . اسلام فيلسوف لرى آراسنده طيب ويا
 رياضى اولمايان هان يوق ايسه ده صوفى ، محدث ، مورخ اولان لرى بك نادر در . عرب
 فيلسوفى ، حكيم لرباسى يعقوب بن اسحق الكندى نك ممتاز وفاضل شا كردى احمد بن
 الطيب السرخسى ، وزير اوغلو ابوالقاسم عيسى بن على [3] محدث ، ابوحيان توحيدى
 صوفى ايدى لرى . بوكره برده حكيم بر مؤرخ كوره جكزه . [رى] ك برر كذارى اولان ابو بكر
 رازى ايران فيلسوفى ، ايران طيبى اولديني كهى ابو على مسكويه الرازى ده ايران حكيمى ،
 ايران مورخى ايدى [4] ، قويو بر ايرانى ايدى ، فقط لايقيه طانما مش ، شخصيت فلسفيه سى
 تدقيق ايدله مش ايدى ، بوايسه شرق فلسفه سى تاريخنده بر بوشلاق ايدى . بز بو بوشلقى
 دولدور مق امله ابو على مسكويه ك ممتاز شخصيتى ايضاح ايدى بورز .

I - مباحث

دوغمما سى - ابو على مسكويه ايرانك بك اسكى و شهر تلى بر شهرى اولان ، بر چوق
 اسلام متفكر لرى يتيشديرن [رى] ده دوغمشدر . ابو على مسكويه ك دوغدى تارىخه
 تصادف ايدمه دم . حياتنك ايلك چاغلر نده ، [۳۵۲ ويا ۳۵۵] تاريخلر نده وفات ايدن
 وزير ابو محمد حسن بن محمد المهابي به كاتب و حافظ كتب اولوشنه باقيلرسه [۳۴۰] حدودنده
 دوغدى تخرمين اولونابيلير . حتى چوق ياشا يانلردن اولوشنه ، و [۴۲۰ ويا ۴۲۱]

[1] سنه 2 ، صاى ، 7 .

[2] نامه دانشوران

[3] ادبيات فاكولته سى مجموعه سى ، جلد ، 6 - صاى ، 2 - صحيفه 257 .

[4] شمس الدين ساهى بك قاموس الاعلامنده بالكر عراق اطبا سندن صاى سى بك غر بيدر .

المهابت مجموعه سى ، صاى : 10

تاریخ‌نویسندگان ارتحال ایندیکنه باقیلنجه دوغدینی تاریخ [۳۳۰] حدودینهده یاقلاشه بیلیر.
ابوعلی مسکویه‌الرازی ابو بکر محمد بن زکریا الرازی نک [ری] ده ارتحالندن بر آرز
صوکرادوغمش اولور .

آدی ، صافی — ابوعلی مسکویهک آدی ، صافی حقیقده اختلاف اولونه کلکدهدر .
مسکویه لقبی میدر ؟ آدی میدر ؟ یوقسا بابالردن برینک لقبی میدر ؟ آدی میدر ؟ مسکویه
مهندی ایسه مهندی اولان کیمدر ؟ ایشته بورالری لایقوله کسیدریله مکندن هرابکی احتمالی
کوزده‌دهرک حکیممزمی مسکویه [ابن مسکویه] عنوانی آلتنده یازدم .

یاقوت حموی نک « معجم‌الادباء وارشادالالباء » ده حکایه ایندیکنه کوره ابوعلی
مسکویهک معاصری اولان ، کندیسینه کوروشوب بولوشان فیلسوف صوفی ابوحنیان توحیدی
« کتاب‌الامناع والموانسه » ده دوشورودن دوشورودن مسکویه یازیور . اسلام طالنده
یتیشه‌نی مشاهیر واعیانک ترجمه‌حالی حلالری حقیقده بک قیمتلی بر اثر یازان شمس‌الدین ابوالعباس
احمد بن خلکان [وفیات‌الاعیان وانباء‌انباءالزمان] ده محمد بن ابی‌الفضل‌الهمدانی نک
[تجارب‌الامم وتعاقب‌الهمم] ذیلنده مسکویه دیدیکنی حکایه ایدیور . علوم اوائلده بارز
برچهره کوسته‌رنی ، اسلام عالم‌رنی اثریله یاشادان موفق‌الدین ابوالعباس احمد بن ابی‌اصیبه
ایله جمال‌الدین ابن‌القفطی مسکویه کوستردکلری کبی اثریله اسلام متفکرلرنی طانیدان
جلال‌الدین دوانی (اخلاق‌جلالی) ده مسکویه‌یدیور . ابن‌الاکفانی شمس‌الدین محمد‌الانصاری
(ارشاد‌المقاصد) ده اوو کا تبعا « موضوعات‌العلوم » ایله (ابجد‌العلوم) ده یتنه مسکویه
یازیلیور . زمانمزه عربجه برانسیقولودی اولان (دائرة‌المعارف) ددهه بستانلی بودواتک آردنجه
کیدییور . شمس‌الدین سامی بک (قاموس‌الاعلام) ده ابن‌القفطی کبی (میم) فصلنده یازیور .
دیگر طرفدن اشارات‌شارحی ، تجرید‌صاحبی حکیم محقق نصر‌الدین طوسی نک
مطبوع اخلاقنده ایکیسی ده یازلیدی کبی یازمه صوان‌الحکمه ده ، باصما کشف‌الظنون
واکتفاء‌الفتوعد ، کوره بیلدیکم یازمه و مطبوع اثرلنده هپ ابن مسکویه کوسته‌ریلیور .
(قلمان‌هوآر) (Littérature Arabe) ده ، بارون قارا دوو و (gazali) ده ابن مسکویه
کوسته‌ریور لر . اسلام انسیقلوپه‌دیسنده هرابکیسی ده ذکر اولونیور .

بارون قارا دوو اولنده کبی میمی مضموم اوقویارق (M) دن صوکراد (O) یازیور که

[المنتحل] ک « ابوعلی مسکویه‌الخازن » افاده‌سنه موافق اولور .

یاقوت حموی نک نقل ایندیکی وصیتنامه‌سنده‌اسمی [احمد بن محمد] کوریلدیور . [مسکویه]

کلهسی احمدک لقبی ایسه دوعرودن دوعرویه (مسکویه)، باباسنک لقبی ایسه (ابن مسکویه) اولوق لازم کلیر .

ابوحیان، ابن خلکان، ابن ابی اصیبعه، ابن القفطی، جلال‌الدین دوانی، شمس‌الدین محمد الانصارینک سوزلرینه باقرق موضوعات العلوم صاحبی طاشکوبری زاده ایله ابجدالعلوم صاحبی ابوالطیب‌القنوجی کبی دوعرودن دوعرو مسکویه دیمکی ترجیح ایدیورم . شو قادارکه مملکت‌مزمده اولان شهرتی دوشه‌نهرک ، یازمه نسخه‌لری کوزمک اوکنه کتیره‌رک [ابن مسکویه] سوزینه‌ده هیچ برشی دیمورم .

یاقوت حموی مورخزه تخصیص ایتدیکی تحفیه‌ده احمد بن محمد بن یعقوب الملقب مسکویه دیمکه مسکویی لقب کوستریوز . مسکویه احمدک لقبی ایسه یاقوت حموی‌ده ابوحیان وموافق‌لری وجهله «ابن» سز مسکویه دیمش اولور . صوکر مسکویهک مجوسی ایکن اهتدا ایتدیکنی‌ده ادها ایله‌یور، فقط باباسنک ، ده‌ده‌سنک آدلرینی یازمقله مورخزک مهتدی اولماسنه‌نصل‌احتمال ویریه‌بیلیر؟ اوله‌بیلیر که اهتدا کیفیتی بویوک باباسنه اسناد اولنه‌حق ایکن سهو اثری اوله‌رق کنیدیسه اسناد اولومشدر . احتمالکه باباسی مجوسی ایکن اهتدا ایتمشدر . یازمه نسخه‌لردن لقب کیفیتنی اکلامق مشکدره . یازمه صوان‌الحکمه و [الطهارة] نسخه‌لرنده (محمد مسکویه)، [جاویدان خرد] نسخه‌سنده [محمد بن مسکویه]، [تجارب‌الام] نسخه‌سنده [یعقوب مسکویه] یازیلی‌دره . باصمه [نامه دانشوان] ده [یعقوب بن مسکویه] یازلدینی کبی اخلاق ناصری نسخه‌سنده اولدینی وجهله [ابوعلی مسکویه] ده یازلمشدر . کوریلدیورکه فیلسوفزک آدی صانی، لقبی دوعرو، درست تعیین اولونامه‌یور . یالکیز کتیه‌سی دوعرو اوله‌رق تعیین ایتمشدر : ابوعلی . باش فیلسوف ابن سینانک‌ده کتیه‌سی فیلسوفزک کتیه‌سی کبی ابوعلی‌در . [۱]

مسکویه لفظی ، سیبویه ، نطویه کبی ایکی کلمه‌دن ، «مسک» ایله «ویه» کلمه‌لرندن مرکب‌براسمدره . مسک فارسی اولان «مشک» لفظندن تعریب اولومشدر، فارسی دیننده مهم‌مضموم اولمقله آکلاشیلان بارون قارادووو اونی کوزه‌تهرک «0» ایله، اسلام‌انسیتولوب‌دیسی ایسه عرب دینلی کوزه‌ده‌رک (1) ایله یازیورلر . دوعروسی اسلام‌انسیتولوب‌دینسک یازدینی کبی اوله‌حق .

[۱] شافعی فقه‌اسندن ابواسحاق شیرازی‌نک شا کردی اوله‌رق کوسته‌ریبان علی بن مسکویه فیلسوفزک اوغلی اوله‌حق .

مسك ، سيب ، نطف كله لرینه الخاق اولونان « ویه » کله سی ایکی وجهله ایضاح اولونویور . بر ایضاحه کوره تشویق معناسنی افاده ایدوب « هایدی ، چابوق » کبی معناره کن اصواتندره . فقط قاموس صاحبی مجدالدین فیروز آبادی ایله مشاهر محققیندن سعدالدین تفتازانی یه کوره (ویه) کله سی اصواتدن دکیل دره ، بلکه فارسیده قوقو معناسنه کن [بوی] ایله هاء تخصیصیه دن مرکب اولوب صوکرادن تخفیف اولونمش بر کله دره بومعنایه کوره مسك قوقولی ، اما قوقولو ، نفت یاغی قوقولی دیمکدره . مفردات فارسیه دهده بو یولده ایضاح اولونویور [۱] .

مسکویه دهده او مفتوحدره . شوقادارکه محدثلر بو کبی ترکیب حکمیده اووی اوزاده رق یایی مفتوح او قورلر . اسلام انسقلوپدیسینک [Mushkoye] شکنده یازماسی غالبابوملاحظیه مبی اوله جق .

تخصیصی — ابوعلی مسکویه تحصیل دوغدیغی [ری] شهرنده اکیال ایتشدره . یا قوت هروی نک ابو حیان توحیدین نقلنه کوره مسکویه اک اول کیمیایه هوس ایتمش ، خازن کتب اولدیغی حالده بوش وقتلرنده ابوالطیب الکیمیائی الرازیدن کیمیا تحصیل ایله مشدره . ابوعلی مسکویه رازی ، ابوبکر رازی ایله جابر بن حیانک کتابلرینه مفتون اولمش ایدی [۲] . حکیملر باباسی عرب فیلسوفی [التنبیه علی خدع الکیمیائین] نامی آلتنده کیمیائی [۳] ابطال حقنده یازمش اولدیغی اثر ابوبکر رازی طرفندن رد اولونمش ایدی . مشارالیه کیمیا صنعی حقنده اون ایکی کتاب یازمش ایدی [۴] . خراسان صاحبی منصور بن اسحاق نامه کیمیا حقنده یازدیغی کتابدن دولایی بیک آتون جاژه آلمش ایسه ده کتابنده یازدیغی اثبات ایدمه مدیکیندن کتابی ، باشنده پارچه پارچه ایدلمش ، بغداده اعاده اولونمش ایدی . [۵] ابوعلی مسکویه الرازی ده کیمیایه دوشمش :

کجوهر الکیمیاء لیس تری ٪ من ناله والانام فی طلبه [۶]

[۱] قاموس ترجمه سی .

[۲] ابوبکر رازیدن اول مشهور کیمیاجیلر جابر بن حیان ، یحیی بن خالد ، ذوالنون مصری ایدیلر ، کرک جابرکک ذوالنون فلسفه یه متایل متصوفدن ایدیلر - ابن الفظی ، قاضی صاعده اندلسی [۳] جواهر معدنیه نک خاصه لرینی سلب ایدوب کندوسنه یی خاصه کتیره ن طریقلردن بحث ایدر بوکا کیمیاء وهمی دینیر .

[۴] فاکولته مجموعه سی ، برنجی صابی ، صحیفه ، ۱۵۹

[۵] ابن خلدکان

[۶] کیمیا جوهرینه بکزه رکه اون اله کچیره نی کوره مسک ، خلق ایسه اون آراشد بر درور .

پیتدن غافل قالمش ایدی . داهای غربی شوکه باش فیلسوف ابن سینا ده حکیمار باباسی الکنندی کبی کیمیای وهمی بی انکار ایتدیکی حالده فخر رازی ایکی همشیریسندن ایرلامش ، کیمیاء وهمی نك اسلام عالمده شیوعنه بادی اولمش ایدی ،

ابوعلی مسکویه ریده بش سنه تدریس ایدن ، اثر یازان خراسان فیلسوفی ، ارسطو شارحی مشهور ابوالحسن محمد بن یوسف العاصمیدن [۱] ینه ابو حیان توحیدی نك دیدیکنه کوره هیچ بر استفاده ده بولونمامش ، برکله بیله اخذایتمه مشدی [۲] . فقط صوکرالری علوم حکمیه ایچین فرصتی فوت ایتدیکنه پک زیاده کدرلندی ، ارتیق علوم حکمیه یه خواهشکر اولدی . ابوالحسن العاصمی نك غلامی ابوالقاسم الکتبک ابساغوجی و فاطیغوریا یه یازدینی « صفواالشرح » اسمنده کی شرحی ابوحیان توحیدی واسطه سیله آلمش ، برابرجه تصحیح ایتمشدی . بو حالده ابوحیان توحیدی ابوعلی مسکویه الرازی نك ایلك فلسفه خواجه سی حکمنده اولمش ؛ هر نه قاندار فیلسوفز ابوالحسن العاصمیدن در عرضردن دوغروبده استفاده ایتمه مش ایسه ده ، غلامی ابوالقاسم الکتبک کتابندن استفاده ایتمش اولویور .

ابوعلی مسکویه استاد ابو سلیمان سجزی بی کورمش ایسه ده اوندن اخذی معلوم دیکلدر ، مسکویه اک نهایت ابوالخیر بن الخماره [۳] صیفینمش در ، ارتیق حکمت وطبی ابوالخیر بن الخماردن اخذ ایتمش اولدی . نته کیم « الفوز الاصغر » ده [نفس] بانبده ابوالخیرک برتفسیرینی نقل ایدویور ، ابوالخیر بن الخمار خرسندان ایکن اهتدا ایتمش بر حکیم اولوب یحیی عدی نك شا کردی ، یحیی بن عدی ده تورک فیلسوفی فارابی نك شا کردی اولمقله ابوعلی مسکویه فلسفه ده فارابی قولندن کلش اولویور ، دیکر طرفدن ابوالحسن العاصمی ابوزید بلخی نك ، ابوزید بلخی ده الکنندی نك شا کردی اولمقله واسطه لر ایله الکنندی دن استفاده ایتمش اولویور . ایشته مسکویه کیمیاء فلسفه وطبده بللی باشلی استاذی بوذوات اوله جق .

ابوعلی مسکویه کنج یاشلرنده آل بویه وزیر لرینه انتساب ایتدیکنندن ، خازن کتب اولدیغندن بو کیفیت عرفانک تکاملنه ، معلوماتنک توسعنا بادی اولمشدر . ابوعلی مسکویه کتب تاریخ وادیاتده وزیر ادیب و حکیم مورخ ابن العمید استادی صایله بیایر . قیصه سی ابوعلی مسکویه آل بویه امیر لرینک ، وزیر لرینک حمایه سی آلتنده ، مساعی و تقبغانی سایه سنده علوم

[۱] ادبیات فاکولته سی مجموعه سی التنجی جلد ، ایکنجی صافی ، صحیفه ، ۲۶۱

[۲] معجم الادباء

[۳] ادبیات فاکولته سی مجموعه سی جلد ، ۶ - صافی ۲ ، صحیفه ۲۵۸

حكيمه ده طبعه ، ادب ، بلاغت و شعرده ذروه علسايه واصل اولدى ، ابن القفطى نك
ديديكى كې فارس اجله سى ، ايران فضلاسى مياننه كېردى ، محاضره لره ، مناظره لره كېرشدى .
ابوعلى مسكويهك خازنكى - ابوعلى مسكويهك حياتى حقهده بويوك برشى بيله مه بورز ،
يالكنز حياتك ايلك چاغلرنده دوغماسى مناسبى ايله بيان ايدلديكى اوزره معزالدوله نك
وزيرى ابو محمد مهلبى به انتساب ايتش ايدى . وزير مهلبى اديب و فضيلتپور و عرفان
صاحبى ايدى . ابوحيان توحيدى بي مجرد طاشقىنلقدن ناشى بغداددن تفى ايتديكى حالده
ابوعلى مسكويهك عرفان و درايتمى تقدير ايدرك سرايندن آرمادى ، كنديسنه كاتب
و خازن كتب تعيين ايتدى .

ابوعلى مسكويه ابو محمد مهلبى دن سو كرا ركن الدوله نك وزيرى و اوغلى عضدالدوله نك
معلم و صربيسى ابو الفضل بن العميد القمى نك [۱] توجهنه نائل اولدى . ابن العميدك اوغلى
و خانى اولان ابو الفتح ذى الكفايتين پدري نك ارتخالنده ابوعلى مسكويهى عرفان درونكى
اولان سرايندن آيرمادى . ابو الفتح ارباب كالى يانندن آيرمازايدى ، نته كيم خراسان فيلسوفى ،
ارسطو شارحى ابو الحسن محمد العاصمى بي [۳۶۴] ده معيتنده بغداده كتيرمش ايدى .
عضدالدوله عراق سفرى مناسبى ايله ابو الفتح ذوالكفايتين شمه به دوشمش ، نهايت
[۳۶۶] ده سياست ايجابى بر كوزى كور اتمك ، بورنى كسمك كې غير مشروع اجراءات ايله
اوجقى آمش ايدى . [۲] عضدالدوله دارالسلام اولان بغدادى اله كچيرد كدن سو كرا اهل
علمى كنديسنه يا قلاشدرمش ايدى ، [۳] آقبن آقبن هر يردن اهل علم بغداده كلىر ايدى .

[۱] ادبيات فاكولته سى مجموعه سى ، جلد ۶ ، صاى ، ۲ ، صحيفه ، ۲۶۹

[۲] ابو الفتح ذوالكفايتين طوتولديغى كونك كيجه سنده عيش و عشرته طالمش ايدى ، مجلسنده
بولونان شاعرى شونى تفى ايتش ايدى .

دعوت المنى و دعوت العلى % فلما اجابا دعوت القدرح
وقلت لا يام شرخ الشباب % الى فهذا اوان الفرح
اذا بلغ المرء اماله % فليس له بعدها مقترح

ترجمه سى : آرزولرى چاغيردم ، يوكسك مرتبه بي ده چاغيردم . هرايكيسى دعوتمه اجابت ايدنجه بوكره
قدحى چاغيردم . كنجلكك ايلك چاغى كونلرينه «باكا كل» ديدم . چونكه بوآن فرح آنى در . بركنى
امللرينه ايرنجه ارتيق اوندن سو كرا ديك قالماز . ابن الوردى .

[۳] عضدالدوله [۲۷۱] تاريخنده مشهور قاضى ابوبكر الباقلازى سفارته روم ملكينه

كوندرمش ايدى - ابن الوردى .

ابوعلی مسکویه ابوالمفتح ذوالکفایتینک بوآجیلی عاقبتندن سوکرا دوعرودن دوعضویه
عضدالدوله به انتساب ایتدی ، عضدالدوله طرفندن خزینه دارلغه تعیین اولوندی . ایشته
بومناسبت ایله کندیسنه « الخازن » دنیلدی . ابوعلی مسکویه عضدالدوله نك خازنی اولدینی
کبی امینی ، یاقینی ، خالص دوستی ایدی [۱] . سراینده بولوندینی سردهده « تجارب الامم
وتعاقب الهمم » نامنده کی اومشهور تاریخی قلمه آلدی .

عراقده خوارزمه کچمه سی . ابوعلی مسکویه عضدالدوله دن باشقا اوغلو صمصام الدوله ، بهاء
الدوله نك ده توجهلرینی قازانمش ، همایه لرنده قلمش ایدی . صوکرالی عراقی ترک ایتدی .
خوارزم طرفلرینه کیتدی . خوارزمک مرکزی « کرکانج - خیوه » ایدی . شاهی ده
مأمون بن محمد ایدی . باش فیلسوف ابن سینا بخارادن آیرلمش ، کرکانجه کلمش ، شاه طرفندن
کندیسنه کفایت ایده جک قادر آیلق باغلامش ایدی ،

شاهک سراینده باش فیلسوف ابن سینان باشقه ، خوارزمده اقامت ایدن
ابوریحان بیرونی ، ریاضیانده استاذ اولان ، ابونصر فارابی ایله اسمی قاریشان ابونصر
عراقی ، فیلسوفنک علوم حکمییه ده خواجه سی ابوالخیر بن الخمار ، باش فیلسوفک طبعده
خواجه سی ابوسهل مسیحی کبی عصرک نادر یتیشدیردیکی کزیده ذوات طوبلانیرلرایدی ،
ایشته بوذوات اراسنده فیلسوفزده بولونویور ایدی . شاه هپسنه حرمت ایدر ایدی .
ابوعلی مسکویه ایله باش فیلسوف آراسنده صمیمیت یوق ایدی ، ابوعلی مسکویه برکون
کزیده برطلبیه درس تقریر ایدر ایکن ابن سینا اورایه کلمش ، ریاضیاتده کی ضعفنه اشارت
ایتمش اوله جق که اوکنه بر جویر آتمش ، « بوجویزی آرپه لر ایله مساحه ایت . » دیمش
ایدی . مسکویه ایسه ابن سینانک اخلاقده اولان ضعفنه اشارت ایچین اوله جق که هان
اخلاق کتابندن بر پارچه آتمش ، « سن اخلاقکی اصلاح ایت که بنده ساسا ک جویزی
مساحه ایدیم ، جوانی ویرمش ایدی . ابن سینا بعضی تألیفاتنده مسکویه ک بر شیئی
کوچلمکله اکلادینی ، دفعاتله تکرار ایتدکلری حالده اکلایا میفندن واز کجندیکنی حکایه
ایدیور [۲] . اکلایشیلور که باش فیلسوف ابن سینا ابوعلی مسکویه کندینه اقران
کوربور ، اقران منافسه سندن کندینی قودتارامایور . بو روایتلر صحیح اولماسه ده
باش فیلسوف ابن سینانک کندیسنی منافسه دریا لرینه قایدیردینی اکلایشیلیر .

[۱] ابن القفطی

[۲] صوان الحکمه ، اخبار حکماء ، نامه دانشوران

رحمائی - ابو علی مسکویه خوارزمده بشنخی عصره شرف و یرن بو ممتاز شخصیتلر ایله علم علانده کوزل بر حیات کچیردیکی صیره ده هم کندیسنگه هم ابن سینانک خوارزمدهن آیرمالرینی موجب بر حادیه شاهد اولدی: سلطان محمود غزنوی بو کزیده سیالرک خوارزم شاهنک سراینده بولونمالرینی خوش کورمه یور، یا خود ابن سینایی شاهنک یاندن ایرمق داهادوغروسق یا قلامق ایسته یورایدی، چونکه بعض شریر و مفسد لر ابن سینانک مذهبنی فنا بیلدیرمشلر، سلطان محمود اهل سنت مذهبنه مخالف بر کشی طایتمش لر ایدی. سلطان محمود غزنوی بو خصوصده پک متصلب ایدی. [۱]

سلطان محمود حسن بن میکال نامنده برینی سفارتله کرکانبجه کوندردی. شاه اولجه کیفیتدن خبر آلمغله وضعیتنی بو ذواته بیلدیردی، ابن سینا ایله مسکویه سفیر کله دن اول کرکانبجدهن آیرلمنی، دیکر لر ایسه کرکانبجده قالمق تصویب ایتدیلر. کندیلرینی عراقه کوتورمک اوزره بر قلاغوز طوتدیلر، همان اورادن آیریلدیلر. مسکویه کیمیا ایله مشغول اولدینی کبی نجوم ایله ده مشغول اولمش ایدی. یوله زانجه دن [۲] کندی طالعی استخراج ایتدی، ارقداشی باش فیلسوفه «بزبو محقراده یولی شاشیره جغز، بن صوسزلغه دایانامایوب وله جکم، سن ایسه خیل طولاشدق دن صو کر امقصد ایشه جکسنگ، دیمش ایدی، راست کله او کون بر قره بولوط اورتالنی قاپالار، بورا چیقار. بویکی حکیم بیلدیرم، شمشک ایله قاریشیق مدهش بر یا غموره طوتولور لر. بوقارا کلقده قلاووز یولی شاشیره، دیتن بر کون بر صحرایه ایریشیرلر که هیچ بر طرفدن یول کوربایه من. کونش کولک اورتاسنه کلنجه شدتلی بر حرارت باش کوسته ریر، صوسزلغک شدتدن قلاووز هلاک اولور، ابو علی مسکویه ده رحمت حقه قاووشور.

نامه دانشورانک قید ایتدیکی بورقه تأییده محتاجدر. چونکه کندیسینی « بعضی مؤلف لر ابن سینا ایله برابر خوارزمدهن آریلان ذاتک مسکویه دکیل، ابوسهل مسیحی اولدینی خبر ویر یورلر» دیور، خوارزم سراینده بولونوب سلطان محمود سبکتکینک ایسته دیکی ذوات ایچنده مسکویمی یازما یورلر. یالکز دور دندن بحث ایدیورلر، ایچارندن ایکسینی یعنی ابوریحان بیرونی ایله ابونصر عراقی قالمغه راضی اولویورلر، ابوسهل مسیحی ایله ابن سینا قانچنی مناسب کور یورلر، بونده ابوسهل مسیحی وفات ایدیور.

[۱] حیب السیر

[۲] زانجه معین بر زمانده فوق الارض و تحت الارض سفانک خریطه سی در که کواکب سیاره وثابته یرلی یرینه یازیلر. بر کیمسه نک دوغده بی زمان افق شرقیدن طلوع ایدن برج، و دقیقه به «طالع» دیتیر. - الکنندی به باقی.

ابوسهل مسيحي خوارزم شاهی ایچین وبا حقنده بر کتاب تألیف ایتمش ، [۱] شاه
 ابوسهل المسیحي بي كندینه ربط ایتمش ایدی [۲] .
 دیگر طرفدن حبیب السیر ایله نكارستان وروضه الصفا [۳] انحاق بو ایکنجی روایتی
 قید ایدیورلر ، مسكويه دن بحث ایتمه یورلر .
 داها غریبی شوکه نامه دانشوران ابوسهل مسیحي ترجمه سنده مسكويه دکیله ، ابوسهل
 مسیحي بي كوسته ریور . اریق بوسوزلره نصل اعتماد ایده بیله چکنز ؟
 ابن سینا کندی افاده سی وجهله ضرورت اونى کرک انجیدن ایرمش ، [نسا] یه
 کوتورمش ، اوراده ده بر اقامش ، [باورد] ه آتمش ایدی . ابن سینا اورادن بش فرسخ بریر قطع
 ایتد کدن صوکره دوردنجی کونی شدتلی بر بورا چیقمش ، ابوسهل وفات ایتمش ایدی . ابن سینا
 [طوس] ه طوسدن دولاشه دولاشه ، خراسان حدودینک باشنده بولونان [جاجرم] ه
 کندی ، بورادن ده [جرجان] ه کچدی . جرجاندن [دهستان] کیتد کدن صوکره
 تکرار جرجانه دوندی . ایشته بوراده ابو عبید جوزجانی یه ملاقی اولدی ، ابن سینا ک بویه
 مملکتدن مملکته دولاشناسی سلطان محمود سبکتکنیک الیه دوشمه مک ایچین ایدی . چونکه
 سلطان محمود باش فیلسوفی یا فالامق ایسته یوردی . بونک ایچین جرجانه کنجه یه قادار بریده
 قلامادی [۴] سلطان محمود ، ابن سینایی طوتامادی ، فقط دیگر ایکیمی ، ابوریحان بیرونی
 ایله ابونصر عراقی پایتخته کلشله ایدی . ابولخیر نه اولدی ؟ اوکا دائر بر سوز یوقدر .
 ابوعلى مسكويه خوارزم مدن قلوب عراق یولنده وفات ایتدیکی ، يك شهه لیدر .
 یولده وفات ایده نی ابوسهل مسیحي کوسترنلرک ابوعلى مسكويه (اصفهان) ده وفات
 ایدوب خواجه محله سته دفن اولوندیقنی خبر وریورلر . [۵] اصفهان تاریخی یازان مشهور
 یحیی بن منده نك [وفاتی : ۴۴۵] بیانه کوره ابوعلى مسكويه [۴۲۹] تاریخنده صفرك
 دو قوزنجی کونی ارتحال ایتمشدر . ابن سینا اوندن صوکره داها ایدی سنه یاشامشدر .
 ابن منده نك سوزیله ابوعلى مسكويه ك اصفهانه وفات ایتدیکنده شهه یوقدر .

[۱] ابن ابی اصیبه

[۲] طبقات اطباء ، نكارستان

[۳] نكارستان احمد بن یحیی بن عبدالغفار قزوینی نكدر ، [۱۳۰۲] ده وفات ایدن آلتی یارمق

محمد افندی طرفندن « نزهة الجهان وفادرة الزمان » نامیله بورکجه یه ترجمه اولونمشدر ، یازمه تورکجه
 ترجمه سی یکی جامع کتبخانه سنده [۹۰۷] نومروده مقیددر .

[۴] نزهة الارواح

[۵] نامه دانشوران

مسکویهک وقائی تاریخی نامه دانشوران [۴۲۰] تاریخی کوسته ربور، بارون قارادووو [۴۲۰ ویا ۴۲۱] صورتنده [یالی] بیلدیربور. اسلام انسیقلو پیدسی یا قوت حموی بی تدقیق اتمکله مشارالیهک نقل ایتدیکی وجهله ابن مندهک سوزخی ترجیح ایدیورکه دوغروسی بودر. کیمیشی - ابوعلی مسکویه کنج یاشندن بری مهلبی، ابن العمید، ابو الفتح ذوالکفایتین کبی وزیرلرک؛ عضالدوله، صمصامالدوله، بهاءالدوله کبی امیرلرک؛ [نامه دانشوران] ک دیدیکنه باقیلیرسه خوارزم شاهنک حمایه لری آلتنده یاشامش، رفاء وسعادت ایله عمر کچیرمش، او عصرده چوق یاشایانلردن صایلمشدر.

مسکویه بویله رفاء وسعادت ایچنده یاشادینی حالده زمانک مصیبتلرینی طأمش، دوستلرندن، ارقاداشلردن جفا کورمش ایدی. نته کم شو شعری ایله حانی حکایه ایدیور:

من عذیری من حادثات الزمان ❦ وجناء الاخوان والخلان [۱]

مسک قوقولی فیلسوفلرک خوبی ائی، کیدشی کوزله ایدی، باش فیلسوف ابن سینا کبی باشقاسنی حقیر کورمک ایسته من ایدی. یاشجه کندیسندن کوچوک اولان ابن سینایه قارشی یوقاریده بیان اولوندینی اوزره نه مسکت جواب ویرمش ایدی!

فیلسوفلر ابو حیان توحیدی یه ده بکزه من ایدی. ابو حیان توحیدی صوفی کیدشنده، صوفی قیاق و قیافتنده اولدینی حالده دیلی دورماز، عصرنده بولونانلری عادی کورور، اونه کنک بریکنک عیلمینی ارار دورور ایدی. چوق یازیق که عملی تصوف ایله تهذیب اخلاق ایده مامش ایدی، فقط مسکویه صوفی اولماقله برابر ریاضت و اخلاق ادمان سایه سنده نفسی تهذیب اتمش، بو خصوصده متعدد اثرلر یازمش ایدی. معلوم اولدینی اوزره وزیر مهلبی ابو حیان بغداددن سوردیکی حالده مسکویه کندیسنه کاتب و خازن کتب تعیین ایدیور ایدی. ابو حیان وزیر حکیم، ادیب مورخ ابن العمیدک یاننده چوق قالامادینی حالده مسکویه ارتحالنه قادر یانندن آیرلامش، ارتحالندن سوکرا اوغلنک یاننده قالمش ایدی.

ابو حیانک دیدیکنه باقیلیرسه مسکویه زنگینلر آراسنده زوکورت، پیغمبرلر آراسنده زنگین ایش، چونکه بردوزی یه قالماز ایش، جیمیریلدیکی ده وار ایش.

ابو علی مسکویه الرازی یالکز تورک فیلسوفی ابو نصر قارانی کبی دکیل ایدی.

[۱] باکا، زمانک یکیدن یکی یه پیدا اولان و فوغاتنه، قارداشلر ایله دوستلرک کوکل قیرمارینه

قارشی کیم یاردجی چیقاجق؟

فارابی حکومت دیوانندن خوشلانماز ، طبیعت بوستانندن ذوق آیرایدی . مسکویه ایسه بدنی ، قلبی امیرلره ، وزیرلرینه باغلامش ایدی .
 مسکویهک وصیتنامه سنده حکمت و شریعت ایچین کوزه چارباچق نقطه لر واردر ، قلبی انجاق حکمت ایچین تمیزله مکی ، دماغی انجاق حکمت ایچین بوشالغنی ، همتی انجاق حکمته صرف اتمکی ؛ شریعتیه یایشمنی ، کوستردیکی وظیفه لره دوام اتمکی توصیه ایدیور .
 مسکویه شیعیلر اسناد ایدلمشدر [۱] شیعی اولان آل بویه اتسانی ، اثرنده کی بعضی سوزلر نظر اعتباره آلیرسه بوا سناددو ضرر و اوله بیایر . یالکنز مسکویه قویور ملتجی ایدی ، (تجارب الامم و تعاقب الهمم) ک بویوک بر قسمنی ایرانه حصر ایدیشی بوندن ایلری کلییور ایدی .

II — اثرلری

اسلام فیلسوفی ، ایران حکیمی ابوعلی مسکویه الرازی ، صوان الحکمه تک بیاننه کوره متداول اولان ریاضیات ، طبیعیات ، الهیات ، صنعت حقنده اثرلر یازمشدر ، یازیق که اثرلرینک چوغنی قالمشدر ، ریاضیات حقنده کی اثرلرینی هیچ بر رده کوره مدم . قاموس الاعلام صاحبی شمس الدین ساحی بکک مسکویهی عراق اطبا سندن کوسترمه سی یجه نورمش کبی اوسسته ک اثرلرینی « کتاب الاشربه ، کتاب الطبیخ ، تهذیب الاخلاق » کتابلرینه حصر اتمه سی حقیقه تأسفه دکر بر خالد .
 مسکویهک مهم اولان اثرلری باشلیجه دورت زمریه آیره بیلیر : فلسفه ، طب ، ادبیات ، تاریخ .

فلسفه زمروه سی :

۱ — منظومه — مسکویهک منطقه عائد اثرلری اهمیتلی دیکلدر . صوان الحکمه تک بیاننه کوره حاشیه لره عائد تعلیماتی واردر . بو تعلیمات ایلک مطالعه ایتدیکی ابوالقاسم الکاتبک ایساغوجی و قاطیغوریا یه یازدیغی « صفوا الشرح » نامنده شرحه عائد اولمی .

۲ — مابهم الطبیعه

الفوزیه — الفوزین (الفوز الاصغر) ایله (الفوز الاکبر) رساله لری در . (الفوز الاصغر) ده حکماء الهیون اصولنه بناء افکار بیان ایدیور ، دینه ده یاردیم ایدیور . الفوز الاصغر اسلام متفکرلرینک فلسفه حقنده کی تلقیلرینی خلاصه ایدر . عباره سنده کی

اسلوبی تهذیب الاخلاق عباره سنک اسلوبی کبی دره هر ایکسی ده قیمتلی اثر لردره. الفوز الاصغر فلسفه ده کی اوج مهم مسئلهنی ایضاح ایدیور: الله، نفس، پیغمبرک، هر اوج مسئلهنی اون فصله آریور که هپسی اوتوز فصلی حاوی اولویور. ابو علی مسکویه پیغمبر لکدن باحث اولان اوجنی فصلنده تکامل اصولندن، قرون وسطاده پک مشهور اولان «انسان کوچوک برعالم در» [۱] نظریه سنده بحث ایدیور. الفوز الاصغر (۱۳۱۹) ده بیرونده طبع اولونمشدر. الفوز الاصغر ده فر فریوسک تفسیری ابله ارسطودن نقللر بولوندینی کبی افلاطوندن، تاو مستطیوسدن ده نقللر واردر.

الفوز الاکبر - الفوز الاصغرک نهایتنده یکیدن باشلاماسنی وعد ایتدیکی اثری دره. کاتب چلبی نک کشف الظنونده کی افاده سنه باقیلر سه مؤلف وعدینی یرینه کتیر مشدر.

الفوزین حکمت نظریه نک مابعد الطبیعه قسمنه طائدا اولدینی حالده ابن الاکفائی شمس الدین محمد الانصاری ارشاد المقاصدنده اوکاتباً طاشکوپری زاده موضوعات العلومده، ابوالطیب القنوجی اجمعالعلومده اخلاق کتابلرینک متوسطلرندن، ابن سینانک اخلاق، کتابنی مختصر لردن، فخرالدین رازی نک اخلاق کتابنی ده مبسوطلردن صایور لر. [۲]

۳ - اضمومه - ابو علی مسکویه اخلاقی بر فیلسوف، اولمقله، اول امرده شرقده متداول اولان اخلاق کتابلری حقنده معلومات و برمی فائده لی کوریورم.

اسلامده باشایجه اوج درلو اخلاق جریانلری واردر: اخلاق قرانیه، اخلاق تصوفیه، اخلاق فلسفیه.

اضمومه قرآنیه - اخلاق قرانیه کتاب ایله ثابت، سنت ایله یولی متعین اولان اخلاق دره، فقیهلرک، محدثلرک یازدقلری، بیان ایتدکلری اخلاق، اخلاق قرآنیه دره. اخلاق قرانیه نک اولدقجه خصوصیتی واردر. اخلاق قرانیه فلسفه تاریخنه برآز یاننجی دره. اخلاق قرانیه ایتدالری «کتاب الزهد» «کتاب الرقائق» ناملریله تدوین اولونمش ایدی. اک اول معروف اولان اثر، عبدالله بن المبارک (وفاتی: ۱۸۰) کتاب الزهدی دره.

اضمومه تصوفیه - متصوفه طرفندن یازیلان اخلاق درکه سیر و سلوکه، مجاهده نفسه

[۱] «انسان کوچوک برعالم در»، عالم بویوک برانساندر، نظریه لری ایچین ادبیات فاکولته سی مجموعه سی جلد ۶، صای ۴، سنه باقیلسون.

[۲] مختصر لر، علومده منتهی اولان کیمسه ایله کسکین ذکالی بعضی مبتدیلرک ایشلرینه یازیلان، متوسطلر، عمومه منافعی چوق اولوب مختصر و مبسوط اولمایان، مبسوطلر، مطالعه یه یارایان، مأخذ اوله ییلن کتابلردر.

مراقبه اعماله حائذ اخلاق در، بو اخلاق، علم معامله نامنی آلمشدی. الك اول یازیلان اخلاق کتابی بقداد صوفیه شیخی حارث المحاسبی نك (۲۴۳) الرطایه سی در .

شرقه خصوصاً اسلام عالمده منشی، براز تصوف اولان حکمیات وامثال واقوال ایله طولو اولان اخلاق کتابلری ده واردر. بونوع اخلاق شرق ذوقنه او یغوندر. بوقسم اخلاق کتابلری اخلاق تصوفیه کتابلرینه الحاق اولونابیلیر.

بوایکنجی قسم اخلاق کتابلری روحیات تاریخیله علاقه داردر .

اهمومیه فلسفه - یونان کتابلرندن ترجمه اولونمش و او دائره ده یازلمش اخلاق درکه فلسفه تاریخیله تامیله علاقه داردر .

بو اوچ نوع جریاندن باشقا خرسیتیانلقدن آلمش اخلاق ده واردر .

ترجمه اولدانه اثرلر - اسلامک پارلاق و فیضلی علم دورنده یونان اثرلرندن هانکیلرینک ترجمه ایدلدیکی قطعی صورتده بللی دکیلدر، شوقادارکه یونان معارفنک اسلام عالمده انتقالی یالکمز ترجمه واسطه سیله دکیل ایدی . بلکه سریانی معلملرینک شفاهی ترجمه لری ایله ده انتقال ایدیور ایدی. سریانی لسانی عالملر لسانی ایدی. بوکامینی فلسفه مدرسه سنک ظهور ایله یونان اخلاق کتابلری هیچ دکیسه عمومیتله معلوم ایدی .

عربلر طرفندن یازیلان فهرسته باقیلیرسه شونلری او کرنه بیله جکمز :

افلاطونک (النوامیس - Lois) ی حنین بن اسحاق ایله یحیی بن عدی واسطه سیله عربجه یه کجدی. افلاطونک اخلاقه حائذ اثرلری اصل اخلاقدن زیاده سیاسته حائذ ایدی .

ارسطونک اخلاق کتابلری قسماً عربجه یه ترجمه ایدلدی ، الك زیاده معروف اولان اخلاق کتابی اوغلی نيقوماخوسه یازمش اولدینی نيقوماخوس اخلاقی اوله جق ایدی .

بوندن باشقا برده تلمیذلرندن اودیموس اخلاقی ایله بویوک اخلاق کتابی وار ایدی . نيقوماخوس اخلاقی اون مقاله ایدی، اودیموس بونی یدی ویاسکمز مقاله یه ایندیرمشدی،

بویوک اخلاق ده ایکی مقاله دن عبارت ایدی. نيقوماخوس اخلاقی حنین بن اسحاق اون ایکی مقاله ده کتاب الاخلاق عنوانیه ترجمه ایتمش ایدی. حال بوکه نيقوماخوس اون مقاله دن دن عبارت ایدی. جائزکه بویوک اخلاقی ده علاوه ایتمشدر، یاخود، فر فر بوس نيقوماخوس اخلاقی

اون ایکی مقاله ده شرح ایتمش ایدی، حنینک اوغلی اسحاق ناومسعلیوس شرحلرینی سریانی یه ترجمه ایله اشتغال ایدر ایدی. جائزکه عربجه یه ترجمه ایتمش اولسونده اوغلنک اسمی رینه

امثال وحکایات اکثرا مشایه فلسفه اخلاقیه سندن اوزاقلاشه رق امثال و اخبار و حکایات
شکلنه کیریور ایدی .

برده ترغیبات اخلاقیه و تصوفیه بی مشعر مختلف عنوانلی اثر لر واریدیدی . بری « معاتبه
النفس » درکه [۱] ابن ابی اصیبه سقراطه نسبت اولونان کتابلر اراسنده تعداد ایتدیکی
کبی افلاطونک اثرلری میاننده بونامده بر اثر ذکر ایدیور . بوندن باشقا « زجر النفس »
عنوانیه ارسطویه ده نسبت اولونمشدر [۲] . بونک کبی یوحنا بن یوسف طرفندن ترجمه
اولونوب افلاطونه اسناد اولونان « ادب الصبیان » ده شهلی اثر لردندر . [۳] « ادب الصبیان » ک
فلو طرخسک اثری اولماسی داها واضحدر [۴] . مصر فیلسوف وطیبی علی بن رضوان
ارسطو نامه « السعادة » نامیه بر اثر قلمه المثن ایدی . « کتاب التفاحه » نامیه اولدیجه
مشهور اولان اثر ارسطونک وفات ایده جکی اسناده شاگردلریله وقوع بولان محاوره سندن
باحثدر . بو محاوره لر چوق شهلی ، مشایه اخلاقی تعلیماتی اراسنده افلاطونک « فدون -
فاذن » نئی تقلید ایدر . اخوان صفا کتاب التفاحه دن ده نقل ایلرلر .

اخلاق یازانلر اراسنده ایلك اخلاقی ابن المقفعدر . اک ای مصنفات اخلاقیه دن
اولان « کلیله ودمنه » بی هنوز فلسفه مدرسه سی تأسیس ایتدن اول ایلك رسمی
ترجمه دورنده المنصور زماننده ترجمه ایتمش ایدی . بغداد فلسفه مدرسه سنک تأسسی اوزرینه
اسلام فیلسوفلری اخلاق فلسفیه یازمشلر ایدی ، فقط منطق ، روحیات ، مابعد الطبیعه ،
قیصه سی حکمت نظریه دن الدقلری ذوقی اخلاقده بولامایر لر ایدی ، بوندن ناشی اخلاق
فلسفیه حکمت نظریه کبی انکشافه اوغرا میور ایدی ، اسلام فیلسوفلری ، پیغمبرلری حکمت
عملیه ده فیلسوفلردن یوکسک کورمکه حکمت عملیه ده پیغمبرلره داها زیاده اعتماد ایدیورلر
ایدی ، حکمت نظریه قادر حکمت عملیه نك انکشاف ایده مه مه سنه سبب بو اوله جق ، فقط
صوکر ا اخلاق ده انکشافه اوغرا مثن ایدی . اسلام فیلسوفلری اراسنده ایلك دفعه اخلاقه

- [۱] معاتبه النفس افلاطویه طریق اوزره باردنهور طرفندن طبع اولونمشدر . باردنهور
بو اثری بر مسلمان اثری ظن ایدیور . اخوان صفا اثرینه قیاس ایدیور . (بون ۱۸۳۳)
[۲] ایاصوفیه کتبخانه سنده [۱۸۴۳] نومروده ، اون اوچ فصلدن مرکب بر زجر النفس قید
ایدلش اسناده ارسطویه ذکیل ، هر سه اسناد اولونمشدر .
[۳] ابن القفطی ، ابن ابی اصیبه افلاطونک اثرلری اراسنده « ادب الصبیان » ده بدل
« تأدیب الاحداث » نامیه بر اثر ذکر ایدیورلر .
[۴] بارون قارا دووو

اهمیت مخصوصه عطف ایدن اخوان صفا ایدی. اخوان صفا ایله اسلامده فلاسفه اخلاقیون ظهور ایتیش ایدی [۱]. اخوان صفادن صوکر ابوعلی مسکویه کلیور ایدی .
 ابوعلی مسکویهک اخلاقه عائد یازدینی اثرلرک باشلیجه لری شونلردر :
 الطهاره - الکمهم تألیفی دره ، حکیم محقق نصیرالدین طوسی نک اخلاق ناصری نک سبب تألیفی بیان صدندده سویله سوزلر صرف ایدیور : قهستانده بولوندیغ صرهده بر کون قهستان حاکی ناصرالدین عبدالرحیم بن ابی منصور (ناصرالدین المحتشم) ایله کورشیور ایکن مجلسده استاذ فاضل ؛ حکیم کامل ابوعلی مسکویهک فضائلندن بحث ایدلدی ، سوز (کتاب الطهاره) نامنده کی اثرینه انتقال ایلدی. کتاب الطهاره نک عباره سی غایت فصیح ، اشاره سی غایت بلیغ بر صورتده ایدی ، نته کیم بوندن اول اونک وصفنده شودورت بیت سویله تمشدی :

بنفسی کتاب حاز کل فضیلة	٪	وصار لتکمیل البریة ضامناً
مؤلفه قدر رالحق خالصاً	٪	بتألیفه من بعد ما کان کامناً [۲]
ووسم باسم الطهارة قاضياً	٪	به حق معناه ولم یک مائناً
لقد بذل الجهد لله دره	٪	فما کان فی نصح الخلائق خائناً

ترجمه سی : بوتون فضیلتی طوبالایان وخلق کامل یاغنی درعهده ایدن بر کتابه جانم فدا اولسون . مؤلفی (ابوعلی مسکویه الرازی) بو کتابی تألیف ایتمکه کیزلی قالان حق ، اصلا باطل قاریشمدیرمیهرق خالص اولهرق میدانه چیقاردی . اوکا (الطهاره) [۳] آدینی طاقدی ، معناسنی حقیله ادا ایتدی ، اسمی مسماسنه اویفون اولدی ، اوندی یالان یوقدر . اثرینی میدانه کتیرمک ایچین چوق ، یک چوق چالیشدی . نه کوزل یایدی ؛ الله اوکا مکافات ویرسون . مؤلف خلقه ویرمه سی اقتضا ایدن نصیحتلرده ، اصلا خیانت جهتنه یا ناشامشدر ، حقیله خیرادر .

بونک اوزرینه حکیم نصیرالدین طوسی به حاکم ناصرالدین المحتشم (الطهاره) نک عربیدن فارسی به ترجمه سفی احرا ایتدی ، نصیرالدین طوسی ده الطهاره نی شرح ایدرجه سنه فارسی به ترجمه ایتدی . (الطهاره) یالکز حکمت عملیه دن اخلاق قسمنه عائد ایدی . نصیرالدین طوسی اوکا تعبیری وجهله منازل ویا حکمت منزلی ایله سیاست مدن ویا حکمت مدنی ده

[۱] اخوان صفا ایچین ادبیات فاکولته مجموعه سنک (جلد ۶ ، صای ۲ ، ۴) . باقیلسون .

[۲] بو بیتده انکساغورسک [کوش و بروز] اصولنه اشارت واردر .

[۳] فارسی دیلنده قارشولنی یک زیاده تمیزک معناسنه کن « پاکیزگی » در .

علاوه اینکه مجموعی نام حکمت عملیه بی تشکیل ایشدر . ایلك کتابی اولان تهذیب اخلاقی [۱] برنجی قسمی مبادیه ، ایکنجی قسمی مقاصده عائد اولق اوزره ایکی قسمه آیرلمشدر ، مبادی یدی ، مقاصد اون فصلدن عبارتدره . ایکنجی کتابی اولان تدبیر منازلی بش فصله ، اوچنجی کتابی اولان سیاست مدنی سکیز فصله آیرلمش ، نهایتنه افلاطونک وصایایی قوشمشدر .

اخلاق ناصری تمامیه فلسفه طرزنده یازلمشدر . نام معناسیله اخلاق فلسفیه در ، تحقیقات حکمیه ، تدقیقات علمیه مستنددر . [۲] اخلاق ناصری بارون قارا دووونک دیدیکی کبی قرون وسطانک میدانه قویدینی بدیع اثرلرک باشلیجه لرندن بری دره . ابن الخانی ویاقنالی زاده علی افندی اخلاق ناصری بی اساس ایدینه رک علی پاشا نامنه مشهور اخلاق علائی بی یازمشدر ، بونکله برابر اخلاق علائی اخلاق جلالی و محسنی دن ده آلمش در ، زیادتی وارد .

الطهاره جالینوسک اخلاق النفسدن نقلدره بولونویور [۳] . کنججلی تأدیپ خصوصنده (بروسن) ک کتابی عمده ایدیور . [۴]

از میرلی

اسماعیل صفی

[۱] بعضی ترجمه لده اخلاق یرینه اخلاق شرعیه مقامنده آداب شرعیه دینورکه اصلا دوغرو دکلدره . چونکه بو اخلاق بیلدیکن اخلاق فلسفیه در ، بوقسا اخلاق شرعیه دکلدر نته کم کتابی اوقویانلر بونده اصلا ترده دوشمزلر .

[۲] جلال الدین دوانی ک یازدینی « اخلاق جلالی » ده اخلاق ناصری کبی تحقیقات حکمیه و تدقیقات علمیه مستنددر . نهایتنده افلاطونک وصایاسنه بدل ارسطونک وصایایی علاوه اولونمشدر . میرزا محسن بن حسین باقرا نامنه یازیلان وی مؤلفنه اسناد اولونان « اخلاق کاشفی ، اخلاق محسنی » ده بونحقیقات و تدقیقات یوقدر . فقط بیانی لطیفدر ، بونلردن داها زیاده مشهوردر .

[۳] طبقات اطباءه بیان اولوندیفته کوره جالینوسک کتاب الاخلاقی دورت مقاله دن عبارتدره . جالینوس بوراده خویرلرک نوعلرینی ، سبیلرینی ، دلیللرینی بیان ایتدیگی کبی مداواتی ده بیان ایشدره . [۴] بروسن وی برهسون مه غارا مدرسه سنه منسوب سهیلتونک اوغلی وشاکردی در . مه غارا

مدرسه سی اخلاق فلسفیه مدرسه سی ایدی .

المهبات مجموعه سی ، صائی : ۱۰